

Виклики ліквідності та платоспроможності українських банків в сучасних реаліях

Чуркіна Ірина Євгенівна¹, Продан Тетяна Яківна²

Опубліковано	Секція	УДК
29.12.2023	Економіка	336.71

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10462300>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто такі економічні категорії, як «платоспроможність» та «ліквідність» українських банків. Актуальність визначається тим, що основним завданням банківського сектора в сучасних умовах постійної економічної і політичної нестабільності є підтримка ліквідності та платоспроможності банківського сектора. Метою статті є з'ясування значення та ролі платоспроможності українських банків для економіки в умовах глобалізації. Для теоретичної розробки даної проблематики використано методи синтезу, аналізу, збору інформації, узагальнення та інші. В основних результатах дослідження визначено теоретичні аспекти до визначення управління ризиками платоспроможності та ліквідності. Швидке зростання банківських послуг демонструє широкий спектр банківських систем в Україні. Одним з небагатьох факторів, які слід враховувати під час оцінки сили банку, є його платоспроможність. У дослідженні розглянуто тенденції реформування конкурентоспроможності банківського ринку України відповідно до міжнародних стандартів показників платоспроможності. Представлено статистику економічних стандартів у банківській системі України за останні роки. Чим вище коефіцієнт достатності капіталу банку, тим вище рівень непередбачених збитків, які можуть бути покриті до банкрутства. Чим вище ризик для цього кредитного портфеля, тим більше буде потрібно коштів акціонерів. Встановлено, що значення коефіцієнта достатності регулюючого капіталу збільшується протягом періоду дослідження і не завжди опускається нижче нормативних стандартів, рекомендованих регулюючими органами. Визначено напрями підтримки стабільності українських банків і запропоновано шляхи підвищення капіталізації банківського сектора. Основними з них є постійний аналіз відповідності банків законам про ризики та вимогам управління ризиками. Банкам необхідно розробити конкретну систему діагностичних дій для забезпечення фінансової надійності, яка дозволяє їм регулярно управляти банківськими ризиками. У висновках подано, що оцінка ризику ліквідності та здатності до стабілізації в нестабільному економічному середовищі є одним з основних завдань керівництва банку.

¹ доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та інновацій, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса, Французький бульвар, 24/26, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3922-6648>

² кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса, Французький бульвар, 24/26, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6913-735X>

Ключові слова: банківська система, платоспроможність, ліквідність, конкурентоспроможність, управління, ризику.

Challenges of liquidity and solvency of Ukrainian banks in modern realities

Annotation. The article examines such economic categories as "solvency" and "liquidity" of Ukrainian banks. The relevance is determined by the fact that the primary task of the banking sector in today's conditions of constant economic and political instability is to support the liquidity and solvency of the banking sector. The purpose of the article is to clarify the meaning and role of the solvency of Ukrainian banks for the economy in the context of globalization. For the theoretical development of this issue, methods of synthesis, analysis, information collection, generalization, and others have been used. In the main results of the research, theoretical aspects related to defining the management of solvency and liquidity risks have been identified. The rapid growth of banking services demonstrates a wide range of banking systems in Ukraine. One of the few factors to consider when assessing a bank's strength is its solvency. The study considers trends in reforming the competitiveness of the Ukrainian banking market by international solvency indicator standards. Economic standards in the Ukrainian banking system over recent years are presented. The higher the bank's capital adequacy ratio, the higher the level of unforeseen losses that can be covered before bankruptcy. The higher the risk for this credit portfolio, the more funds shareholders will need. It has been established that the significance of the regulatory capital adequacy ratio increases during the research period and does not always fall below the normative standards recommended by regulatory bodies. Directions for maintaining the stability of Ukrainian banks and proposed methods for increasing the capitalization of the banking sector are identified. Among them are continuous analysis of banks' compliance with risk laws and risk management requirements. Banks need to develop a specific diagnostic action system to ensure financial reliability, allowing them to regularly manage banking risks. In conclusion, it is stated that assessing liquidity risk and the ability to stabilize in an unstable economic environment is one of the main tasks of bank management.

Keywords: banking system, solvency, liquidity, competitiveness, management, risks.

Вступ

Банківська система кожної держави відіграє вагомую роль у забезпеченні руху грошових потоків, незалежно від економічної моделі або організації зв'язків з громадськістю. Функціонування банківської системи є важливою ланкою економіки і проблемою нашого часу. Розглядаючи банківську систему з точки зору виконання функцій фінансового посередництва, можна стверджувати, що вона пов'язана з динамікою розвитку і поточним станом економіки.

Особливості банківської системи, яка об'єднує установи, що надають послуги фінансового посередництва, визначають систему детальних показників при оцінці їхньої діяльності. Водночас слід зазначити, що втрата ліквідності банками може спричинити втрату коштів або призвести до банкрутства значної кількості клієнтів. Це робить банківську ліквідність суттєвим чинником не тільки з економічної, але і з соціальної точки зору. В сучасних реаліях ефективне управління ліквідністю і платоспроможністю стає все більш доступним і одним з найважливіших питань в діяльності всіх комерційних банків.

Основним завданням банківського сектора в сьогоднішніх умовах постійної економічної і політичної нестабільності є підтримка його ліквідності та платоспроможності. Очевидно, що в будь-якій країні, незважаючи на організацію економічного змісту і зв'язків з громадськістю, банківська система посідає важливе

місце в забезпеченні руху грошових потоків. Банкам необхідно розробити конкретну систему діагностичних дій для забезпечення фінансової надійності, яка дозволяє їм регулярно управляти банківськими ризиками. Отже, для топ-менеджерів банків серед пріоритетних завдань – оцінка ризику ліквідності та здатності до стабілізації в мінливих економічних умовах.

Різноманітні наукові проблеми, пов'язані з викликами ліквідності та платоспроможності банків в Україні досліджували такі українські науковці, як О. Панченко [1], О. Левандівський, З. Криховецька та І. Кохан [2], Н. Данік [3], О. Шиманська та М. Городецька [4] та інші.

О. Маслій та А. Глушко зазначають, що велике значення для економіки України мають економічні показники платоспроможності і ліквідності українських банків. Оцінка ризику ліквідності та здатності до стабілізації в нестабільному економічному середовищі є одним з основних завдань керівництва банку [5].

О. Новосолова аналізує питання нинішнього стану показників банківського сектору України і вказує на те, що в умовах війни є позитивні тенденції [6].

В. Телятник окреслює поняття й ознаки сучасних економічних категорій «платоспроможність» та «ліквідність» і подає їхні відмінності [7].

Дослідник О. Коротя доводить, що банківська система потребує на даний час не лише аналізу і оцінки показників, а й ефективних методів зростання показників і розробки шляхів забезпечення фінансової стабільності. Особлива необхідність у цьому постала у період повномасштабної війни. Проте слід враховувати, що проблема дослідження потребує проведення поглибленого аналізу. Тому аналіз показників НБУ являє собою теоретичну основу даної наукової розвідки [8].

Метою статті є виявлення показників платоспроможності і ліквідності українських банків та механізми забезпечення фінансової стабільності в умовах сучасності.

Завдання дослідження:

- визначити сутність понять ліквідності та платоспроможності банків;
- охарактеризувати сучасні причини потреби банків у ліквідних коштах та факторів впливу на ліквідність банків;
- оцінити ризики ліквідності та здатності до стабілізації в нестійкому економічному середовищі.

Матеріали та методи. Дослідження здійснено за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів, обраних з урахуванням поставленої мети, визначених завдань, предмета та об'єкта дослідження.

Зокрема, феноменологічні методи використовувалися для дослідження економічних категорій таких, як «платоспроможність» та «ліквідність», які мають певні розмежування і свої унікальні особливості в Україні, а також причин необхідності розвитку та вдосконалення.

Історичний метод було застосовано для аналізу та систематизації першопричин підвищення конкурентоспроможності банків в Україні і вивчення показників платоспроможності. Цей метод також допоміг пояснити труднощі, які все ще існують для банківської системи в Україні в умовах сучасності.

Використовуючи статистичні дані, автор визначив, що НБУ вказує на позитивні тенденції в економіці у 2023 році. Системно-структурний підхід дозволив розглянути взаємозв'язок між показниками платоспроможності банків України і розвитком механізмів їхньої фінансової стабільності як системного економічного явища, проаналізувати закономірності їхнього вдосконалення, вплив на суспільство, природу структурних елементів платоспроможності і залежності між чинниками, що її породжують.

У процесі дослідження використано узагальнення та абстрагування, аналіз та синтез. Зокрема, для опису шляхів покращення платоспроможності банківської системи України.

Результати

Ліквідність і платоспроможність комерційних банків є одним з найважливіших показників, що характеризують фінансову стійкість фінансових установ і вказують на достатність власних коштів банку для захисту інтересів вкладників та інших кредиторів, та демонструють здатність фінансових установ забезпечувати своєчасне виконання грошових зобов'язань.

Ліквідність – це здатність банків своєчасно виконувати свої грошові зобов'язання. Це визначається балансом між сумою погашення активу та виконанням зобов'язань банку, а також умовами та обсягом інших джерел коштів та сфер використання, таких як кредити та понесені витрати.

Платоспроможність – це здатність юридичної або фізичної особи своєчасно і в повному обсязі виконувати платіжні зобов'язання.

Одним з найважливіших завдань керівництва банку є забезпечення належного рівня ліквідності. Банки вважаються ліквідними, якщо у них є можливість залучати гроші за доступною ціною, коли це необхідно. Тобто банк повинен бути в змозі задовольнити вимоги своїх клієнтів про зняття коштів зі своїх рахунків у будь-який час.

Відповідність банків потрібному рівню ліквідності залежить від декількох основних факторів:

- чи має банк необхідний обсяг ліквідних коштів;
- чи є можливість запозичення або продажу активів для залучення ліквідних коштів.

Поняття ліквідності в банках ширше, ніж поняття платоспроможності. Сюди входить здатність банку доставляти готівку своїм клієнтам, а також виконувати боргові та позабалансові зобов'язання. Іншими словами, ліквідність банку обов'язково передбачає платоспроможність, але, крім того, вона також забезпечує можливість проведення певних категорій активних операцій.

Низька ліквідність часто є першою ознакою того, що фінансові установи зазнають фінансових труднощів. У будь-якому випадку банк зазвичай втрачає депозит, грошові кошти виснажуються, що змушує його продавати найбільш ліквідні активи. У більшості банків потреба в ліквідних коштах виникає з наступних причин:

1. Виведення коштів з депозиту.
2. Подача заявки на новий кредит від постійного клієнта.
3. Оплата операційних витрат і податків в процесі продажу банківських послуг.
4. Виплата дивідендів акціонерам.
5. Джерела, що задовольняють потреби в ліквідних коштах, включають:
6. Залучення депозитів.
7. Виручка від продажу банківських послуг.
8. Погашення раніше виданих кредитів.
9. Продаж банківських активів [9].

Зниження ліквідності банку переважно виражається у втраті здатності надавати кредити клієнтам, а також можливості здійснювати низку інших активних операцій.

Банки, які не можуть виконувати і розвивати активні операції, не є ліквідними в широкому сенсі, але водночас такі банки можуть залишатися платоспроможними. Тобто це дозволяє своєчасно погашати заборгованість перед вкладниками і кредиторами, в тому числі забезпечувати платоспроможність (розрахунки за поточними операціями клієнта).

Баланс банку вважається ліквідним, якщо його стан дозволяє покривати термінові зобов'язання за рахунок швидкого продажу активів. Тільки в цьому випадку на балансі є сальдо між сумою і тривалістю вивільнення коштів з активів готівкою і сумою і тривалістю виплати банківських зобов'язань.

Важливо зазначити, що такий підхід до ліквідності банків призводить до зниження прибутковості, оскільки в цьому випадку банку необхідно залучати довгострокову заборгованість і, відповідно, збільшувати статтю процентних витрат. З іншої точки зору, при відсутності балансу за термінами погашення між активами і пасивами банки можуть підвищити свою прибутковість за рахунок зниження боргових витрат (залучення дешевих короткострокових зобов'язань). Але в цьому випадку банк несе певний ризик: коли економічна ситуація на ринках капіталу банків змінюється, вони можуть виявитися не в змозі придбати ці короткострокові зобов'язання. Це призводить до значного зниження або втрати ліквідності в банку.

Фінансове управління банківською ліквідністю – складна і багатогранна проблема, однозначного вирішення якої немає. Зрозуміло, що необхідно щодня аналізувати не тільки активи і пасиви банку, а й стан економіки в цілому і перспективи її розвитку.

Обсяг інвестицій банку в прибуткові активи визначається сумою власних і позикових коштів банку. Однак вся ця сума не може бути використана для активних операцій. Задоволення попиту на ліквідні кошти має бути пріоритетом для банків, оскільки управління банківською ліквідністю полягає у точному визначенні обсягу та напрямі розподілу вільних ресурсів, а також встановленні обсягу та джерела для покриття дефіциту ресурсів.

Існує кілька підходів до управління банківською ліквідністю [10]:

- управління ліквідністю за допомогою управління активами (забезпечення ліквідності за рахунок активів);
- управління боргом (використання позикових ліквідних коштів для задоволення попиту на готівку);
- управління активами та пасивами (збалансоване управління ліквідністю).

Стратегії управління ліквідністю за допомогою управління активами зазвичай використовуються невеликими банками, і вони вважають цей метод менш ризикованим (але й менш прибутковим), ніж методи, засновані на залученні ліквідних коштів.

Це пов'язано з тим, що, по-перше, процентні ставки на грошовому ринку мають тенденцію змінюватися, а по-друге, немає абсолютної гарантії того, що у разі необхідності ліквідні кошти можна буде придбати за вигідними цінами.

Відповідно до збалансованого методу управління активами і пасивами частина запланованого попиту на ліквідні кошти акумулюється у вигляді високоліквідних цінних паперів і депозитів.

Деякі банки свої потреби в ліквідних коштах передбачають попередніми угодами, або договорами про відкриття кредитних ліній з іншими банками-кореспондентами. Поточні потреби в ліквідності покриваються за рахунок залучення короткострокових кредитів на грошовому ринку.

З метою надання підтримки українським комерційним банкам для забезпечення їхньої надійності та своєчасного виконання зобов'язань перед своїми вкладниками та акціонерами Національний банк України встановив низку нормативних показників діяльності банків, яким вони повинні відповідати:

- мінімальний розмір статутного капіталу та максимальне співвідношення між розміром власних коштів та сумою їхніх активів – норматив капіталу банку;
- показники ліквідності банків – критерії ліквідності;
- максимальний розмір ризику на одного позичальника – критерії ризику.

Група показників, що характеризують капітал банку, включає критерії платоспроможності.

Стандарт платоспроможності банку (НЗ) – це відношення капіталу банку до сукупних активів, зважене з урахуванням відповідного фактору ризику.

Відношення капіталу банку (K) до активів (Ag) визначає достатність капіталу банку для здійснення активних операцій з урахуванням ризиків, характерних для різних видів банківської діяльності.

Активи комерційних банків поділяються на 5 груп в залежності від ступеня ризику інвестування і можливості втрати частини його вартості.

Критерії ліквідності: негайна ліквідність; загальна ліквідність; відношення високоліквідних активів до оборотних активів банку.

Основною метою функціонування банківської установи будь-якої країни є отримання прибутку, що досягається через залучення вільних коштів та перерозподіл їх між суб'єктами в економічній та географічній площині.

Усі активи, що мобілізує банківська установа, безумовно мають свій рівень ліквідності. Тому вчасна та правильна оцінка й переоцінка ліквідності того чи іншого активу, усіх активів або й банківської системи в цілому є запорукою вчасного реагування в умовах сьогодення на ризики, що виникають в ході економічних перетворень.

Відповідно до Банківської енциклопедії України, ліквідність – це:

- 1) здатність до ліквідації та реалізації, а також здатність перетворювати матеріальні та інші цінності в гроші;
- 2) здатність установи своєчасно виконувати свої зобов'язання та перетворювати відповідні активи в грошові зобов'язання (у цьому сенсі ліквідність підприємств, ліквідність банків і ліквідність країни).

Ліквідність банків – здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання та нести відповідальність перед вкладниками та позичальниками, яка визначається балансом активів і пасивів на балансі банку, ступенем відповідності розподілу активів.

Активи комерційного банку мають три основні ознаки: чим нижча ліквідність, тим вищий ризик і прибутковість (за винятком останньої групи активів). Співвідношення між ліквідністю та платоспроможністю слід враховувати під час визначення характеру ліквідності банку, оскільки банк може не виконувати свої платіжні зобов'язання протягом певного періоду, але все одно залишатися ліквідним. Втрата ліквідності означає системне банкрутство.

Водночас тимчасова втрата банком ліквідності або падіння рівня його ліквідності нижче мінімальних вимог контролюючого органу протягом певного періоду не є підставою для визнання його банкрутом. Саме платоспроможність банків дозволяє повернути ліквідність і баланси банків до необхідного рівня за рахунок зовнішніх запозичень.

Неплатоспроможність внаслідок втрати банком ліквідності означає, по-перше, те, що банк не в змозі знайти внутрішні джерела для погашення взятих на себе зобов'язань, а по-друге, – відсутність можливостей залучення зовнішніх джерел. Тому ліквідність виступає важливою умовою та способом підтримки платоспроможності банків.

Твердження про ліквідність як одну з основних умов платоспроможності зрозуміле. Проте пояснення банківської ліквідності виключно з точки зору якості активів є дуже вузьким і не повністю розкриває її суть. Якщо трактувати його ширше, як здатність банківської установи вчасно та в повному обсязі виконувати всі необхідні зобов'язання, то з огляду на методологію можна побачити, що суттєвих відмінностей між категоріями

порівняння немає. Очевидно, що це не так, принаймні, виходячи з того, що різні економічні явища повинні відповідати двом різним концепціям.

Активи банку поділяються на п'ять груп залежно від їхньої ліквідності:

1. Готівка – доступна для негайного використання. Ця група активів включає: готівка в касі банку, залишок на агентському рахунку.
2. Високоліквідні доходні активи. До цієї групи активів належать: державні цінні папери; векселі емітента первинних векселів; погашення кредитів та інших платежів на користь банку, що відбудеться наступного місяця.
3. Ліквідні активи – цінних папери, короткострокові кредити. Ця група активів включає: цінні папери, кредити та інші платежі від стабільних клієнтів за терміном погашення 1-3 місяці; кошти на коррахунках у банківських установах (не першокласні банки); дебіторська заборгованість з коротким терміном погашення.
4. Важко ліквідні – ці активи можуть бути конвертовані в готівкові кошти протягом 1-2 місяців з додатковими реалізаційними втратами до 20% їхньої вартості. Дана група активів включає: інша дебіторська заборгованість; інші кредити банку та придбані цінні папери; інші термінові платежі.
5. Низько ліквідні та неліквідні активи, реалізація яких є доволі складною та витратною. Ця група активів включає: нерухомість та обладнання; кредити, що не були повернені в термін; нематеріальні активи; інші прострочені платежі на користь банку [11].

Отже, ліквідність комерційного банку тлумачиться як здатність виконувати зобов'язання в строк, здатність задовольняти вимоги вкладників і попит позичальників, ефективність здійснення економічних відносин, фактори їхньої платоспроможності, інструменти, інститути, критерії оцінки репутації їхнього бізнесу, гарантії їхнього стабільного функціонування (рис. 1).

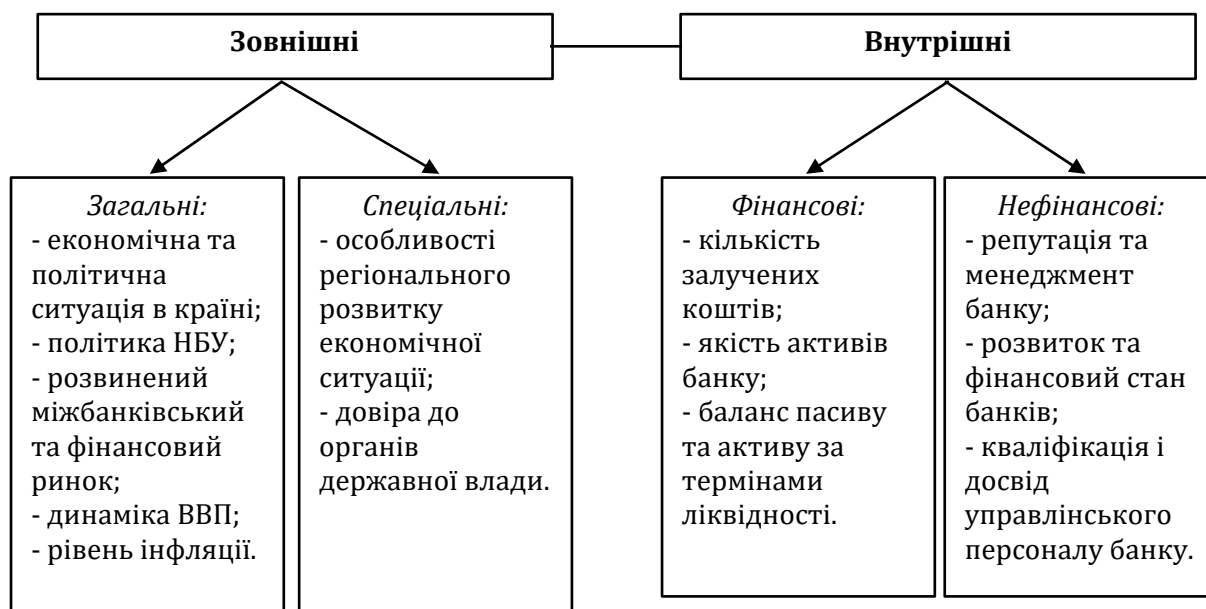


Рис. 1. Фактори, які впливають на ліквідність банків

Джерело: складено авторами на основі даних [12].

У закордонній практиці загальні резерви ліквідності банків поділяються на первинні та вторинні. Первинні резерви ліквідності – це активи, включені до статті «Інші грошові кошти та борги банку». Вторинний резерв ліквідності необхідний для поповнення первинного резерву ліквідності та охоплює активи, які є менш ліквідними,

але також можуть бути конвертовані в готівку в найкоротші терміни та з мінімальним ризиком, а саме: портфелі державних цінних паперів і, за певних обставин, також кошти на позикових рахунках. Класифікацію видів ліквідності банків наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Різновиди ліквідності банків

Основні ознаки	Різновиди ліквідності
Наявність	Перспективна, потенційно можлива, існуюча, очікувана.
Форма	Ліквідність – засіб, ліквідність – трансакція, ліквідність – актив, ліквідність – інститут.
Характер	Купівельна, накопичена, абсорбована.
Стан	Поточна, миттєва, довго-, середньо-, короткострокова.
Збалансованість	Збалансована, незбалансована.
Первинність	Додатково надана, базова.
Рівень	Надлишкова, максимальна, нормальна.
Джерело надання	Приватна, емітована, офіційна.
Мета управління	Тактична, стратегічна.
Вид валюти	У національній, іноземній валютах.
Адекватність	Неадекватна, адекватна.
Достатність	Недостатня, достатня.
Об'єкт	Забезпечення, баланс, активи.
Сталість	Тимчасова, постійна, циклічна.

Джерело: складено авторами на основі даних [13].

Важливою складовою теоретико-методологічної основи ліквідності комерційних банків є з'ясування факторів, які впливають на їхню ліквідність та визначають її стан. Більше того, зараз в економічній літературі немає єдиної думки з цього приводу.

Ліквідність банків визначається такими чинниками:

- кількість та якість інструментів гарантування ліквідності;
- необґрунтоване визнання комерційних банків неплатоспроможними та відкликання їхніх ліцензій, що призводить до переливання капіталу в інші банки, а іноді й надлишку ліквідності в останніх;
- приплив/відтік іноземного капіталу в банківський сектор та національну економіку в цілому;
- комерційні банки мають фактичні зобов'язання та співвідношення умовних зобов'язань;
- зменшення чи збільшення бюджетних коштів комерційних банків та позабюджетних фондів по державі;
- зменшення чи збільшення кредитування національної економіки;
- частка міжбанківського кредиту в запозиченнях комерційних банків;
- надмірні джерела коштів від комерційних банків;
- внутрішня система безготівкових платежів працює безперервно;
- регулятори та банківські установи можуть прямо та ефективно контролювати рівні ліквідності комерційних банків.

Аналіз ліквідності дає змогу виявити тенденції, що вказують на стан ліквідності балансу банку, провести аналіз факторів, що негативно впливають на ліквідність банку, та вжити відповідних заходів для виправлення ситуації. Аналіз ліквідності банку може визначити такі цілі:

- визначити фактори, які негативно впливають на банки та ліквідність банківської системи;
- удосконалити систему розрахунку коефіцієнтів оцінки, виявити можливі прорахунки в процесі розрахунку та усунути ці проблеми;
- визначити реальні чи потенційні негативні тенденції погіршення балансової ліквідності банку та вжити відповідних заходів щодо їх зміни;
- сформувавати аналітичний матеріал про стан ліквідності банку;
- надавати рекомендації щодо управління банком та визначати стратегії розвитку за результатами аналізу [14].

Основним джерелом інформації для аналізу діяльності банку (який найбільш повно характеризує його діяльність) є баланс банківської установи. На основі аналізу балансових даних можна зробити висновки про досягнення основних цільових установок, показників операційної прибутковості та ризику, збалансованості активних і пасивних операцій, дотримання нормативів ліквідності, встановлених контролюючими органами. Аналіз показників ліквідності також базується на інформації, отриманій в результаті аналізу банківських балансів.

На даний час не існує єдиної методики аналізу ліквідності банків, але ключові напрями та етапи аналізу ліквідності для різних методів однакові, що можна представити наступним чином (рис. 2).

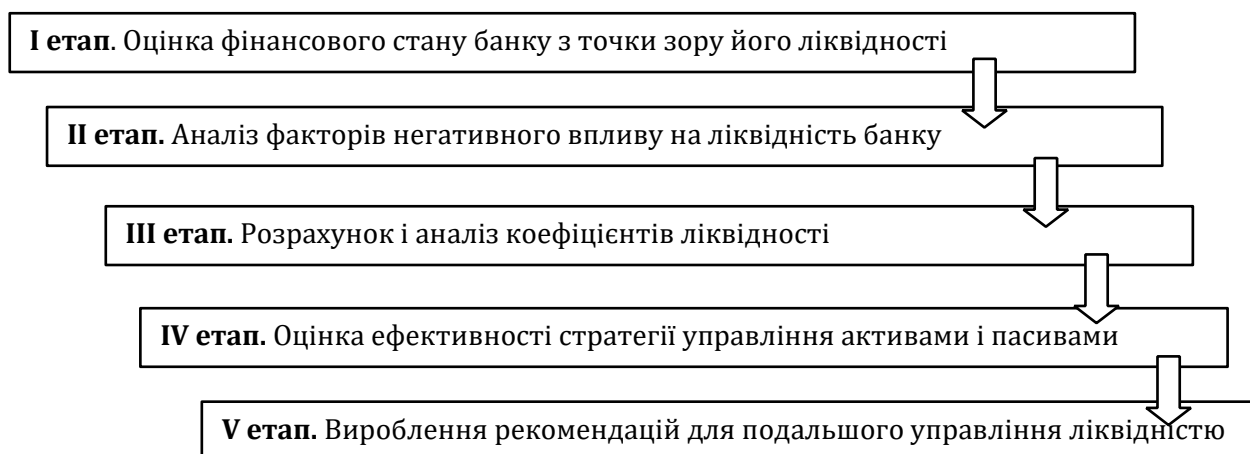


Рис. 2. Етапи аналізу ліквідності банків

Джерело: складено авторами на основі даних [1].

Національним банком України встановлюються нормативи ліквідності: коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR), норматив короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) (нормативи поточної ліквідності (Н5) та миттєвої ліквідності (Н4) були скасовані та вже не розраховуються з 2019 року) [13].

У 2022 році платоспроможні банки отримали 24,7 млрд грн чистого прибутку в порівнянні з 77,4 млрд грн 2021. Рентабельність власного капіталу сектора склала 10,9% в порівнянні з 35,1% річних. НБУ бачить позитивну динаміку в економіці і не виключає перегляду. Прогноз зростання ВВП на 2023 рік в даний час становить 2% [10].

Вперше з початку Першої світової війни українські банки відзначили збільшення попиту на споживчі кредити і збільшення кількості заявок на схвалені бізнес-кредити, згідно з опитуванням НБУ про умови кредитування банків.

За даними НБУ, в основному це стосується гривневих кредитів для малого бізнесу: це підтримує потребу в оборотних коштах і капітальних вкладеннях.

Важливим в умовах сьогодення є і механізм забезпечення фінансової стабільності банків України. Стабільність банківської системи полягає в наступному:

- важливе «перезавантаження» операційних компонентів економіки в цілому;
- політика держави спрямована на підвищення здатності протистояти зовнішньому і внутрішньому впливам;
- рух фінансових ресурсів між суб'єктами фінансової системи;
- балансувати вхідні та вихідні фінансові потоки за допомогою постійного моніторингу, оцінки, діагностики та ідентифікації можливих ризиків;
- забезпечення адаптивності регулювання банківської системи і створення умов для розробки нових фінансових інструментів;
- формування ефективного та конкурентного середовища [3].

Висновки

Поняття «платоспроможність» і «ліквідність» близькі за характером, але мають суттєві відмінності як економічні категорії. Ліквідність – це потенційна платоспроможність, і вона спрямована на майбутнє, виражальну здатність в майбутньому. Сучасні умови ведення бізнесу обумовлені постійною адаптацією до механізмів забезпечення стабільності банківської системи. В якості базового структурного елемента зараз необхідно розглядати його реалізацію, а не те, що його існування повинно сприйматися апріорі. Фінансова стабільність банківської системи – це мета, яка повинна бути інтегрована в стратегію економічного розвитку країни. Щоденна операційна діяльність банку вважається постійною «ланкою» всіх цілей і ключових показників ефективності, а також поширюється на всі бізнес-моделі банку і, відповідно, на їхнє вище керівництво.

Перспективним напрямом досліджень є вплив заборгованості банківської системи України на рівень платоспроможності. Великі обсяги прострочених кредитів можуть призвести до втрати довіри вкладників, проблем із платоспроможністю та ліквідністю, завдати репутаційної шкоди та негативно вплинути на фінансові показники банку. Тому питання оцінки впливу прострочених кредитів на ліквідність і платоспроможність банку є актуальним для банківської діяльності.

Список використаних джерел

1. Панченко О. В. Стан та перспективи розвитку банків в Україні. Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси : Навчально-наукове відділення ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 73–74. URL: <http://e.ieu.edu.ua/bitstream/123456789/525/1/Panchenko%20banky%20%282%29.pdf> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Левандівський О. Т., Криховецька З. М., Кохан І. В. Сучасні тенденції функціонування банківської системи України. Агросвіт. 2023. № 3–4. С. 97–104. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/15464> (дата звернення: 10.12.2023).
3. Данік Н., Татко А. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2022. № 1 (5). С. 1–9. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220105.01> (дата звернення: 10.11.2023).
4. Шиманська О. П., Городецька М. І. Визначення ринкової моделі вітчизняного депозитного ринку: аналіз концентрації. Innovation and Sustainability. 2022. № 4. С. 39–45. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.39.45> (дата звернення: 10.11.2023).

5. Маслій О. А., Глушко А. Д. Державне фінансове регулювання як інструмент мінімізації загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. № 2 (02). С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.2-21> (дата звернення: 10.11.2023).
6. Новосьолова О. С. Банківський сектор України: сучасні реалії та перспективи розвитку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2020. № 42. С. 178–183. URL: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2020-42-31> (дата звернення: 10.11.2023).
7. Телятник В. М. Оцінка ліквідності банків в сучасних умовах. Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України : матеріали XXV Міжвузівської студентської наукової конференції. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2020. С. 165–167. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/materiali%20conf/2020/16_Suchasn_tendents_rozv_bank_sistemi_2020.pdf (дата звернення: 10.11.2023).
8. Коротя О. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України : матеріали XXV Міжвузівської студентської наукової конференції. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2020. С. 55–58. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/materiali%20conf/2020/16_Suchasn_tendents_rozv_bank_sistemi_2020.pdf (дата звернення: 10.12.2023).
9. Дроботя Я. А., Дорошенко О. О., Яременко А. С. Ризик ліквідності комерційного банку. Ефективна економіка. 2022. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.81> (дата звернення: 10.11.2023).
10. Гунько Н. І. Сутність та види ліквідності комерційного банку. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 53–61. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2707/zb_fin.pdf (дата звернення: 10.11.2023).
11. Путінцева Т. В. Сутність ліквідності комерційних банків. Вісник університету банківської справи. 2019. № 2–3. С. 73–80. URL: <https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/176> (дата звернення: 10.11.2023).
12. Ларіонова К. Л., Донченко Т. В. Управління ліквідністю банків України в сучасних умовах: нормативний аспект. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 2. С. 76–82. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/16-1.pdf> (дата звернення: 10.11.2023).
13. Цісар Ю. В., Доценко І. О. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан та напрями регулювання. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 66–69. URL: <https://fbss.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/9/2-51.pdf#page=67> (дата звернення: 10.11.2023).
14. Миколишин М. М., Білокриницька М. С., Кравчук В. І. Вплив проблемної заборгованості на платоспроможність банківської системи України. Приазовський економічний вісник. 2018. № 6 (11). С. 466–473. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/84.pdf (дата звернення: 10.11.2023).